

КОМУНИКАТИВНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ИНТЕРВЮТО

ЙОВКА ТИШЕВА, МАРИНА ДЖОНОВА

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

tisheva@uni-sofia.bg, djonova@slav.uni-sofia.bg

В статията се изследва диалогичното взаимодействие в рамките на медийното интервю. Обект на анализ са особеностите на репликите стимули, които избират журналистите в хода на интервюто. От формална гледна точка репликата стимул може да се реализира като въпросително, повелително или съобщително изказване или комбинация от два типа изказване. В комуникативно отношение и трите типа изказвания имат директивна илокутивна цел, както показва реакцията на събеседника. Изводите се основават на актуални данни от медийната реч.

Ключови думи: устна реч; медийна реч; интервю; илокутивна цел; български език

COMMUNICATIVE INTERACTION IN THE INTERVIEW

YOVKA TISHEVA, MARINA DZHONOVA

SOFIA UNIVERSITY ST. KLIMENT OHRIDSKI

tisheva@uni-sofia.bg, djonova@slav.uni-sofia.bg

This paper examines the communicative interaction within the media interview. The types of turns that journalists choose when conducting an interview are examined. From a formal perspective, the initial turn contains an interrogative, an imperative or a declarative, or a combination of two of these utterance types. In communicative terms, all three types of utterance have a directive illocutionary force, as the response indicates. The conclusions base on data from media speech.

Keywords: spoken language; media speech; interview; illocutionary force; Bulgarian language

Речевото общуване е двустранен интерактивен процес, при който в резултат на взаимодействието между говорещите настъпват промени в тяхното знание, поведение, нагласи или оценки. Общуването е успешно, когато са изпълнени две условия: информацията е представена правилно с оглед на езиковата норма; информацията е представена подходящо/уместно според контекста, средата и ситуацията, в която протича комуникативният процес. За да достигнат до смисъла, вложен в речевото послание, общуващите трябва, освен да познават езиковия код, да притежават и умения за

извеждане на информация, закодирана в контекста или произтичаща от общите им знания за света, от социокултурните конвенции или други екстралингвистични фактори. Интерактивното общуване предполага споделен контекст, който улеснява извеждане на информация, която допълва или уточнява вербалното съобщение.

Обект на анализ в настоящата статия е диалогът като форма или средство, чрез което протича междуличностното комуникативно взаимодействие. Проучването на социално-психологическите и на прагматичните аспекти на комуникацията се основава на разбирането, че ефективната употреба на езика в процеса на речево взаимодействие се определя от два принципа: за сътрудничеството и за учтивостта. Предмет на предлаганите анализи са структурните особености на репликите стимул, реализирани при диалогично общуване в хода на журналистическото интервю.

Изследването се основава на данни от рубриката на Дарик радио „40 до 40“ и включва интервюта от периода юли – септември 2023 г. с еднаква продължителност – 15 минути. Интервюиращите журналисти са водещи на три предавания: *Дарик Витамин*, *Дарик кафе* и *Следобедният блок*. Интервюираните лица са на възраст до 40 години и са представяни от водещите като „успешно реализирали се млади българи, останали встрани от медийния интерес“. Изследваната от нас рубрика е със зададени параметри за отделните интервюта по отношение на социално-демографските характеристики на интервюираните лица, времетраенето и водещите. С това е свързана и началната ни хипотеза за сходни модели на провеждане/структуриране на разговора при сходни по тип фактори на комуникативната ситуация.

Изследването на комуникативното взаимодействие между журналистите и интервюираните лица е насочено към представяне на характеристиките на репликата стимул в два аспекта – формален и прагматичен. Формалната страна на репликата е свързана с вида на изказванията, включени в нея: съобщителни, подбудителни или въпросителни. Прагматичната страна на репликата е свързана с вида на речевите актове в репликата стимул според тяхната илокутивна цел, както и според това дали са употребени като директни или индиректни речеви актове. Форматът на изследваната рубрика предполага наличие на сътрудничество в диалога при зададената времева рамка на интервюто. Събеседникът е подготвен за темата на интервюто, но то се провеждат на живо, което предполага и по-ниска степен на подготвеност, спонтанност в речта на участниците. Характерна особеност на изследваните интервюта е, че се предпочитат *ти*-формите в общуването между журналиста и неговия събеседник. Тази особеност на медийната реч е свързана с формата на медийното предаване и характеристиките на събеседника. С избраната *ти*-форма се подчертава възрастта на събеседниците – те са млади хора, а младите хора предпочитат неформалното общуване. В същото време индиректно се потвърждава, че акцентът в интервютата е върху личността и личния пример на събеседника – как той е успял да постигне нещо

значимо чрез личните си качества. Интервюираните не са известни публични фигури, политици или общественици, при които социалното положение предполага употребата на учтивите глаголни и местоименни форми. Факторите, които определят избора на *ти-* или *вие-*формите в медийната реч, са подробно описани в предходни проучвания (вж. Джонова/Dzhonova 2014).

Теоретични подходи в лингвистичните проучвания на диалога

Идеята, че „диалогичният дискурс е продукт на когнитивни и интерактивни процеси, които надстрояват граматичната организация на изречението“ (Мангачева/Mangacheva 2015: 15), води до разбирането, че структурна единица на диалогичната реч е диалогичното единство. То се определя като поредица от две, по-рядко три или четири реплики, свързани по смисъл. Съдържанието и формата на първата реплика определят съдържанието и формата на втората, съответно съдържанието и формата на втората реплика предполагат каква трябва да е третата реплика и т.н. Такова редуване на комбинации от реплики е необходимо за успешния обмен на информацията, представена чрез езикови конвенционализирани структури.

Изследователите в полето на текстовата лингвистика разглеждат диалогичните единства като един от видовете надизреченски единици, определени според начина на осъществяване на комуникативното взаимодействие (монолог или диалог). Класификацията на диалогичните единства „обичайно се прави според функционалните особености на репликата стимул и комбинацията между нея и следходната реплика реакция (респ. поредицата от такива комбинации). Обособяват се диалогични единства *със стимул въпрос, със стимул съобщение, със стимул подбуда* и под. Функционално-смысловите отношения най-лесно се проследяват в двучленните диалогични единства със съотношения между стимулите и реакциите от типа: *въпрос ~ отговор, предложение ~ приемане/отхвърляне, сведение ~ оценка, подбуда ~ приемане/отхвърляне...*“ (Савова/Savova 2019: 26). Върху данни от българския език най-добре проучени са диалогичните единства *въпрос ~ отговор, подкана ~ отговор/реакция* (вж. прегледа в Мангачева/Mangacheva 2012).

През 60-те години на XX век, в резултат на съчетаване на методи от социологията, антропологията, психологията и социолингвистиката е разработен комплексен подход, който става основа на т.нар. конврсационен¹ анализ (анализ на разговора; Conversation analysis) (вж. прегледа в Стоянова/Stoyanova 2001). В началото обект на проучване чрез тази комплексна методология е всекидневното общуване, но постепенно той се разширява и обхваща и комуникацията в специализирани или институционализирани ситуации. Целта на анализите е изясняване на структурата и организацията на диалога с акцент върху социалното взаимодействие в хода на разговора. Ключов за конврсационните анализи е въпросът за последователността на

действията (вербални и невербални) в хода на общуването, за организацията и подреждането на елементите, чрез които се реализира диалогът (дялове, сегменти, съставени от две или повече реплики). Зад външното многообразие на устните диалози се откроява относително устойчива структура, следваща до голяма степен класическата тридялба на писмените текстове: начална част (подготовка и същинско начало), същинска част (развитие, тематична прогресия) и финална част (приключване на разговора). Първата и последната част се реализират според относително стандартизирани схеми, в които участват стандартни вербални и невербални средства, свързани в голямата си част и с речевия етикет. Същинската част на разговора може да варира в зависимост от темата или комуникативната ситуация.

В рамките на тази теория се очертават два подхода при изследване на структурата на диалога. Разликата между тях е свързана с равнището, до което достигат анализите. Когато разговорът, който е обект на изследване, се разглежда като цялостна система със своя организация и структура, целта е да се представят особеностите на изграждащите го елементи (дяловете от разговора), които се реализират през различни етапи от развитието на комуникативния процес. Изследванията, в които се приема този подход за анализ на разговора, се занимават най-вече с началото и края на разговора, с преходите между трите части, но не си поставят за цел да предложат единен модел за същинската част от разговора. При втория подход вниманието е насочено към отделните структурни единици, изграждащи разговора: репликите и изказванията на участниците, а целта е представяне на изграждащите ги вербални и невербални средства, отношенията между отделните реплики, ориентацията на репликите към комуникативната цел, постигане на кохерентност и т.н. Последователността на репликите в разговора, смяната на ролите на участниците (говорещ – слушател), вземането на думата, прекъсванията, едновременното говорене са сред въпросите, с които е свързан вторият подход при анализа на разговора (вж. Schegloff 1996). Именно този подход е избран в настоящото изследване, като акцентът е поставен върху взаимодействието между събеседниците в диалога, представено чрез отношението между репликата стимул и репликата реакция: репликата стимул е успешна, когато е последвана от релевантна реплика реакция.

Моделиране на диалога: речеви актове

Езиковите структури в същинската част на диалога може да варират в зависимост от конкретната тема или комуникативна ситуация. Освен плавна последователност на репликите, отразяваща смяната на ролите на участниците, се наблюдават прекъсвания, едновременно говорене и застъпване на реплики, недовършени изказвания или допълване на предходната реплика от следващия говорещ – механизми, които предполагат комплексно проучване. При него освен езиковите особености трябва да се отчитат и редица прагматични, социо- и етнокултурни специфики.

Подходът за изследване на диалогичния дискурс, прилаган в теоретичните или в приложните езиковедски дисциплини, може да бъде обогатен с постиженията на един сравнително нов дял на прагматиката, занимаващ се с връзката между използването на езика и конвенционализираните културни модели – съпоставителната или межкултурната прагматика (Contrastive pragmatics; Cross-cultural pragmatics, вж. House, Kádár 2021). Тя работи с емпирични данни от различни езици, анализирани с количествени и качествени методи от сравнителното езикознание, прагматиката, критическия анализ на дискурса, съчетани с тези на социолингвистиката и социо-прагматиката. Съществено е да се посочи, че съпоставителните анализи в межкултурната прагматика се правят на равнището на речевите актове. Сред първите езикови обекти, изследвани с такъв комплексен подход, са моделите при реализация на речевите актове *искане* и *извинение* в различни езици и култури. Тръгвайки от класическото разбиране на Дж. Сърл и Дж. Остин за речевите актове, изследователите в полето на межкултурната прагматика предлагат интегративен модел за анализ, отчитащ езиковите структури при размяната на реплики в хода на речевото взаимодействие, речевите актове и конвенциите и ритуалите за успешна комуникация. „Моделите на контекста и на ситуацията предлагат рамка на ментален модел, която характеризира способността на потребителите на езика да адаптират своя дискурс в реално време. Мисловният модел е представяне на света, на връзките между елементите на средата и представите на човека за собствените му действия и за резултатите от тях“ (Nolan 2023: 111). Комуникативните ситуации обикновено се отличават със своята комплексност, но участниците в тях успяват да я сведат до няколко категории, за да приложат контекстуални ограничения при обработката на дискурса. В теорията на речевите актове ситуационните условия (вярвания, желания, намерения, знания и статус на участниците) са част от систематичното описание на езиковите употреби. Комуникативните цели на говорещия, определящи използването на различни видове речеви актове, са свързани с различните му когнитивни състояния. Условията на успешна реализация на речевите актове, напр. на асертивите или на декларативите, в голяма степен са кодирани в контекста.

Модели на взаимодействие в интервюто

При анализа на емпиричния материал разграничаваме два типа реплики стимул: реплика, съставена от едно изказване, и реплика, включваща поредица от изказвания. При реплика, съставена от едно изказване, представяме вида на изказването според неговата комуникативна цел – дали то е въпросително (съответно какъв вид въпрос е използван), съобщително, или подбудително. При реплика, съставена от поредица от изказвания, се коментира дали тя е съставена само от един вид изказвания, или е комбинация от изказвания с различна комуникативна цел. Тъй като класическата представа

за интервю е, че то е поредица от въпроси (реплики стимули) и отговори, ще започнем с моделите на реплики стимули, оформени чрез употреба на въпросителни изказвания, след което ще представим примери за употреба на съобщителни и на подбудителни изказвания в речта на журналистите.

Общи въпроси

В анализиранияте записи се срещат както общи въпроси, оформени с частица (*ли, нали*), така и общи въпроси, оформени без въпросителна дума. Репликите стимули общи въпроси обаче рядко са използвани като самостоятелно изказване, а обикновено са придружени или от други въпроси, или от уточняващи съобщителни изказвания:

1. Ж: *Нужен ли е и хъс освен, разбира се, таланта на първо място? Спомена няколко пъти думата инат, да не се отказваш може би?*

Г: *Разбира се, да, аз го казвам инат, защото така е по-лесно. И хъс някой път имаш, просто на терена говорим за нали за спортен хъс, който ти позволява да постигнеш резултати на терена.*

Следващият пример също е илюстрация на това, че ли-въпросите не се използват често като самостоятелни изказвания. Журналистът обвързва своя въпрос с предходната реплика на събеседника – нещо, споменато от него, и едва след това задава въпроса:

2. Ж: *Спомена пренебрегване, а подценява ли се донякъде този футбол?*

Г: *Много, много, особено в България.*

В част от репликите стимули се включва маркер за очакван положителен отговор от страна на събеседника (*нали, така ли*). Тези изказвания са опит да се акцентира върху важната информация и гостът да се насочи към нея, така че тя да бъде представена на слушателя в резюмиран вид, без излишни подробности.

3. Ж: *Той (софтуерът) служи да персонализира теста, така ли, тоест на всеки ученик различни неща да се*

Г: *Точно така, като разбърква въпросите и отговорите. Даже един учител по математика беше направил презентация и беше изчислил, че му спестява 22 часа на месец.*

Частни въпроси

За разлика от общите въпроси, при които се очаква потвърждение или отрицание в репликата реакция, частните въпроси (въпросите с въпросителна дума) предполагат отговор, представляващ информация за конкретни страни на темата, с която е свързан въпросът. Условие за употребата на частни въпроси е наличието на сътрудничество от страна на събеседника: в отговора си той дава исканата информация:

4. Ж: *За какви предмети може да се използва?*²

Г: *За абсолютно всички, като бих казал, че е може би най-използван по математика.*

5. Ж: **Кога** започна тази платформа, **кога** и **как** се роди идеята за...

Г: Всичко започна, когато аз бях още в гимназията, доста отдавна, 12 години вече, още оттогава се занимавам с програмиране...

Репликата стимул може да е провокирана от предходното изказване на госта. В пример 6 журналистът прекъсва разказа на госта, за да поиска повече информация по интересен според него въпрос:

6. Г: *Фосилизирани растения, успяхме една голяма колекция да създадем от напрати, да можем да кажем как е изглеждала Антарктика.*

Ж: **Как** е изглеждала?

Г: *Ами не както сега. Бих казал, че нали много хора биха казали, че е било едно по-добро млято за работа, защото е било по-топло, когато са живели динозаврите.*

Често журналистът прави кратко въведение, мотивира се, прави връзка с темата на разговора и едва след това задава въпрос:

7. Ж: *Чудесно! Понеже спомена идол, момиче, вдъхновители - твоите кои са във посока футбол?*

Г: *В посока футбол в България мога да отлича Христо Стоичков.*

8. Ж: **Може** би да започнем оттам **в колко** експедиции до остров Ливингстън си участвал?

Г: *Участвал съм в 6 експедиции до о. Ливингстън, реално от 2015 г. съм пропускал една година, която беше една странна година, в която нямаше научна експедиция.*

Част от репликите стимули в анализирания от нас корпус представляват въпроси без частица и без въпросителна дума, както е в пример 9, или с израз за предположение в пример 10 (вж. Ницолова/Nitsolova 1984: 116). Характерна особеност на тези изказвания е, че интонационно са оформени като общи въпроси. Репликите реакции и в двата примера също потвърждават, че гостът ги интерпретира като общи въпроси.

9. Ж: **22 часа** имате предвид от времето **въобще**, т.е. за проверка, за анализ, сравнение.

Г: *Точно така, да, което за мен е суперценно, защото може да се прекара така повече с учениците.*

10. Ж: **Значи** това се превръща във втори начин на живот?

Г: Да.

Тъй като изследването не е свързано със събиране на статистически данни, не може да се представи точно съотношението между общите и частните въпроси в интервютата. По нашите общи впечатления обаче в изследвания материал очаквано доминират репликите стимул, оформени като частни въпроси, тъй като те позволяват на журналиста да насочи разговора в желаната от него посока, да получи информация за съществени според него характеристики и т.н. Изказванията общи въпроси рядко се употребяват самостоятелно в рамките на репликата стимул. Обикновено се комбинират с

коментарни съобщителни изказвания преди или след въпроса. Много от репликите стимул съдържат както общи, така и частни въпроси. В пример 11 репликата на журналиста започва със съобщително изказване, което създава базата за задаване на въпрос. Следват два частни въпроса и дизюнктивен въпрос.

11. Ж: *Без съмнение си изпадал в някакви много опасни и тежки ситуации. Коя е най-трудната, която си преживял, какво се е случило – метеорологични ли са били лоши условията, или нещо друго?*

Този модел на репликата стимул позволява на журналиста да насочи събеседника към конкретен отговор във връзка с коментираната тема.

Съобщителни изказвания

Репликата стимул в журналистическите интервюта може да бъде оформена и чрез съобщителни изказвания. Тъй като те не включват лексикални или интонационни маркери, характерни за въпросителните изказвания, за интерпретирането им като стимул за даване на определена информация решаваща е ролята на контекста. Както се вижда от пример 12 и 13, журналистът изказва предположение, свързано с предишно изказване на събеседника, и очаква от него потвърждение. Налице е сътрудничество от страна на госта, тъй като той разбира, че участието му в интервюто предполага съответната вербална реакция от негова страна. Гостът интерпретира твърдението в репликата стимул като общ въпрос и с реакцията си потвърждава твърдението на журналиста.

12. Ж: *Изцяло от практиката е „почерпана“ идеята.*

Г: *Да, идеята беше изключително полезна на един учител, може би ще е полезна и на други.*

13. Ж: *И то това е инцидентен отпуск.*

Г: *Да...*

Като вариант на реплика стимул без въпросително изказване може да се разглеждат примерите, които съдържат съобщително изказване, основано на предварителните знания на журналиста за неговия гост.

14. Ж: *Минала си и през Англия, минала си и през Италия.*

Г: *Вярно е, моята кариера мина така: от България, завърших образованието си в Национална спортна академия, отидох във Англия, първо бях във четвърта лига...*

15. Ж: *Една книга - „Футболно пътуване“, не отворихме дума за нея.*

Г: *Нека да кажа, че това е книгата, която съм написала, защото много хора ще кажат „Да, тя Симона живее в Швейцария четвърта година, оправила си е живота“, ами да, ама не. Книгата показва колко трудност човек трябва да преживее, показва моя път...*

Подбудителни изказвания

Подбудителните изказвания често се използват като реплика стимул в медийните интервюта.

16. Ж: *Насочи ни сега към малко по-интересните изследвания, разкрития, които си направил с екипа, разбира се.*

Г: *Ами разнообразни са проектите, по които сме работили с моите колеги. Започнахме като палеонтолози, реално аз не съм палеонтолог, аз се занимавам с вулкански скали, вулканолог съм.*

Употребата на глагол в повелително наклонение (най-често глагол за речева дейност *разкажи, кажи*) вместо учтива молба (*би ли ни разказал, можеш ли да ни разкажеш*) е свързано с принципа за сътрудничеството и принципа за учтивостта. От прагматична гледна точка с участието си в проекта „40 до 40“ интервюираните лица се съгласяват да сътрудничат и да дават исканата от тях информация. Като следствие от това директните въпроси и повелителните изказвания от страна на журналиста не се разглеждат като заплашващи личното пространство на събеседника, а по-скоро носят полза за него, тъй като подпомагат изграждането на положителен образ (публично представяне на приноса на госта като положителен пример за обществото). Учтивата молба би имала място в интервю, в което журналистът предполага, че събеседникът му би отказал отговор на директен въпрос или е с висок социален статус, което прави неуместна употребата на подбудителни изказвания.

Често репликата стимул освен подбудително изказване включва и частни въпроси, които да насочат събеседника към конкретните подробности, от които се интересува журналистът, като подбудителното изказване може да бъде както в началото, така и в края на репликата:

17. Ж: *Разкажи ни малко за дейността си! Там какво е? Някак си ако можем да погледнем през твоите очи един изследователски ден: какво се случва, какво правиш, с каква екипировка тръгваш?*

18. Ж: *Какъв е пътят оттук нататък? Разкажи за себе си!*

Етикетни формули

Очаквано във връзка с принципа за учтивост в медийната реч се срещат и реплики, съдържащи етикетни формули като подкана към събеседника да даде исканата информация. В пример 19 изразът *ще се радвам да ни обясниш* е употребен вместо повелителната форма на глагола *обясня*. Примерът е интересен и със съчетаването на различни по цел изказвания в репликата стимул. Освен учтивата подкана репликата на журналиста съдържа и поредица от частни въпроси с въпросителна дума (*какво, на кого, каква*). В репликата стимул е включен и частен въпрос без въпросителна дума. Както посочва Р. Ницолова (Ницолова/Nitsolova 1984: 123), при тези въпроси е налице елипса на въпросителната дума и тя може да се възстанови от контек-

ста. В конкретния случай лесно се възстановява частният въпрос: *За какво става въпрос – за преподаване в помощ на учителя или на ученика.* Отговорът на събеседника показва, че репликата стимул е формулирана така, че журналистът да получи исканата от него информация, тоест речевите актове в репликата са реализирани успешно:

19. Ж: *Сега обаче **ще се радвам** да ни обясниш, първо, **какво** е **смарт тест**, на **кого** помага, на **кого** пречи и **всъщност каква** работа върши. Става въпрос за преподаване в помощ на учителя или на ученика.*

Г: *Ами да, **всъщност** има полза и за учителите, и за учениците, тъй като **смарт тестът** е онлайн платформа, която цели да **дигитализира** **изпитите** в училище.*

Изводи

Направените наблюдения върху структурата на интервюта, реализирани в ситуация на публично общуване в медийна среда, позволяват да се направят някои първоначални обобщения. Изследваните от нас интервюта може да се отнесат към сферата на частично подготвеното устно общуване. Смятаме, че именно спонтанността в речта на участниците е причината за разнообразието от структурни модели при оформяне на репликата стимул.

Характерна особеност на медийните интервюта е, че репликата стимул съдържа не само въпросителни, но и подбудителни и съобщителни изказвания, употребени самостоятелно или в комбинация помежду си. Наблюдават се разлики в употребата на общите и частните въпроси. Докато частните въпроси може да са реализирани самостоятелно и репликата стимул да се състои само от едно изказване, общите въпроси рядко се използват самостоятелно.

Въпросите в медийната комуникация съдържат имплицитен речев акт директив – подбуда към слушателя да представи определена информация. Не е задължително репликата стимул да е оформена чрез употребата на подбудителни изказвания. Тя може да включва общ или частен въпрос. Може да съдържа твърдение, като често в репликата стимул са комбинирани два или три от посочените модели. Включването на обобщения, коментари, мотивация на въпроса в репликата стимул, както и уточняващи въпроси, които да поддържат темата на разговора, е свързано с комуникативните стратегии и принципа за учтивост, от които се ръководи диалогичното общуване. Наред с имплицитните директиви (въпросителни или съобщителни изказвания) се използват и подбудителни изказвания. В тях с глагол за речева дейност в повелителна форма (*разкажи, представи* и др.) се изразява експлицитно директивната илокутивна цел на репликата стимул.

Представените тук анализи показват спецификите на интервюто на живо в рамките на избрания медиен формат и са основа за бъдещи проучвания, свързани със съпоставки с интервюта с различна степен на подготвеност на речта и официалност на ситуацията.

Благодарности

Настоящото проучване е в рамките на дейностите по проекта „Комуникативни модели, представени в Корпуса на българската устна реч“, финансиран от НИД на Софийския университет „Св. Климен Охридски“ (дог. № 80-10-111/27.04.2023 г.) Изказваме благодарност за подкрепата.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ Терминът се среща на български и като конверзационен анализ.

² Транскрипциите на устна реч са нормализирани, тъй като фонетичните особености не са обект на анализ в настоящото изследване. С Ж се отбелязват репликите на журналиста, с Г – репликите на госта.

ИЗТОЧНИЦИ / SOURCES

Рубриката на Дарик радио, в която се представя проектът „40 до 40“ <https://darikradio.bg/za-proekta.html#parent=news>.

ЛИТЕРАТУРА

- Джонова 2014: *Джонова, М.* Граматика на учтивостта. София, Парадигма.
- Мангачева 2012: *Мангачева, Д.* Диалогичното единство подкана – отговор (върху материал от португалски език). София, Изток-Запад.
- Мангачева 2015: *Мангачева, Д.* За резултатите от едно лингвопрагматично изследване и тяхната дидактическа значимост. – *Чуждоезиково обучение* 42, № 1, с. 14–27.
- Ницолова 1984: *Ницолова, Р.* Прагматичен аспект на изречението. София, Народна просвета.
- Савова 2019: *Савова, И.* Синтаксис и хиперсинтаксис. – *Български език*, Приложение 2019, с. 15–30.
- Стоянова 2001: *Стоянова, Ю.* Между прагматиката и социолингвистиката: конверзационен анализ. – В: Радева, В. (съст.). *Българският език през XX век*. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 342–346.
- Тишева 2013: *Тишева, Й.* Структура на разговора (върху материал от телевизионни предавания). – *Българска реч*, № 3, с. 11–19.
- House, Kádár 2021: *House, J., Kádár, D. Z.* Cross-Cultural Pragmatics. Cambridge, Cambridge University Press.
- Nolan 2023: *Nolan, B.* The Cultural, Contextual, and Computational Dimensions of Common Ground. – In: *The Cambridge Handbook of Intercultural Pragmatics*. Cambridge, Cambridge University Press, pp. 107–138.
- Schegloff 1996: *Schegloff, E. A.* Turn organization: one intersection of grammar and interaction. – In: *Interaction and Grammar*. Cambridge, Cambridge University Press, pp. 52–133.

REFERENCES

- Dzhonova 2014: *Dzhonova, M.* Gramatika na uchtivostta. Sofia, Paradigma.
- House, Kádár 2021: *House, J., Kádár, D. Z.* Cross-Cultural Pragmatics. Cambridge, Cambridge University Press.

- Mangacheva 2012: *Mangacheva, D.* Dialogichnoto edinstvo podkana – otgovor (varhu material ot portugalski ezik). Sofia, Iztok-Zapad.
- Mangacheva 2015: *Mangacheva, D.* Za rezultatite ot edno lingvopragmatichno izsledvane i tyahnata didakticheska znachimost. – *Chuzhdoezikovo obuchenie* 42, N 1, s. 14–27.
- Nitsolova 1984: *Nitsolova, R.* Pragmatichen aspekt na izrechenieto. Sofia, Narodna prosveta.
- Nolan 2023: *Nolan, B.* The Cultural, Contextual, and Computational Dimensions of Common Ground. – In: *The Cambridge Handbook of Intercultural Pragmatics*. Cambridge, Cambridge University Press, pp. 107–138.
- Savova 2019: *Savova, I.* Sintaksis i hipersintaksis. – *Balgarski ezik*, Prilozhenie 2019, s. 15–30.
- Schegloff 1996: *Schegloff, E. A.* Turn organization: one intersection of grammar and interaction. – In: *Interaction and Grammar*. Cambridge, Cambridge University Press, pp. 52–133.
- Stoyanova 2001: *Stoyanova, Yu.* Mezhdru pragmatikata i sotsiolingvistikata: konverzatsionen analiz. – In: Radeva, V. (sast.). *Balgarskiyat ezik prez XX vek*. Sofia, Akademichno izdatelstvo “Prof. Marin Drinov”, s. 342–346.
- Tisheva 2013: *Tisheva, Y.* Struktura na razgovora (varhu material ot televizionni predavaniya). – *Balgarska rech*, N 3, s. 11–19.

✉ Проф. д-р Йовка Тишева

✉ Доц. д-р Марина Джонова

Катедра по български език, Факултет по славянски филологии

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София, България

✉ Prof. Yovka Tisheva, PhD

✉ Assoc. Prof. Marina Dzhonova, PhD

Department of Bulgarian Language, Faculty of Slavic Studies

Sofia University St. Kliment Ohridski

15 Tsar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504, Bulgaria